

מנהיגוריון

המדריך למורה

הקדמה

בשנת 2023 אנו מציינים מספר אירועים: 75 שנה לעצמאות ישראל, ציון 50 שנה לפטירת דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון, מניח היסודות והתשתיות לכינון המדינה ומגשים חזון עצמאותה ו-70 שנה לעלייתנו לנגב.

שיח אודות מנהיגות ומנהיגים מאפשר לקדם דיון חינוכי, חברתי וערכי רלוונטי מאוד לימינו בנושאים הבאים:

- הקשר לתנ"ך
- חזון והגשמה
- זהות אישית, חברתית, ציבורית-לאומית
- חברת מופת
- מנהיגות וקבלת החלטות והכרעות
- מנהיג כמעצב תקופה או תקופה מעצבת מנהיג
- ממלכתיות ומשמעותה
- שורשים לתופעות ומבנים חברתיים
- פלורליזם ורב תרבותיות אל מול "כור היתוך"
- חלוציות

על "מנהיגוריון"

מנהיגוריון היא סביבת למידה אינטראקטיבית אשר שוזרת יחד פרקים ותקופות המרכיבים את סיפורו המרתק של ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל - דוד בן גוריון. הסביבה פותחה עבור משרד החינוך על ידי מטח בשיתוף עם המכון למורשת בן גוריון. הלמידה בסביבה מורכבת מצפייה בסרטונים ומפעילויות אינטראקטיביות. אמצעי הלמידה וההמחשה ששילבנו בסביבה, יאפשרו ללומדים להתחבר לרוח התקופה ולהפוך את החוויות והמאורעות בחייו של בן גוריון לרלוונטיים גם בימינו. כמו כן, אופן הלמידה בסביבה מתעל את השהות המשותפת של התלמידים ביחד במרחב הפיזי, ובמקביל מזמן לכל תלמיד ותלמידה מקום אישי לחשיבה, גיבוש דעה והבעת עמדה.

מה תמצאו במנהיגוריון?

תחילה, נכיר את דוד בן גוריון עוד בתקופה שהיה בחור צעיר בשם דוד גרין, ומשם נלווה אותו בתחנות שונות בחייו מאז עלה ארצה. הסביבה מספרת את סיפורו של דוד בן גוריון דרך הצצה אל ארבעה היבטים משמעותיים בחייו: בן גוריון הצעיר, האיש, החלוץ והמנהיג. כל היבט מלווה בשני קטעי וידאו אשר צולמו בתחנות הממחישות את עשייתו של בן גוריון סביב ההיבט הרלוונטי, מתוכם צריך התלמיד לבחור קטע וידאו אחד.

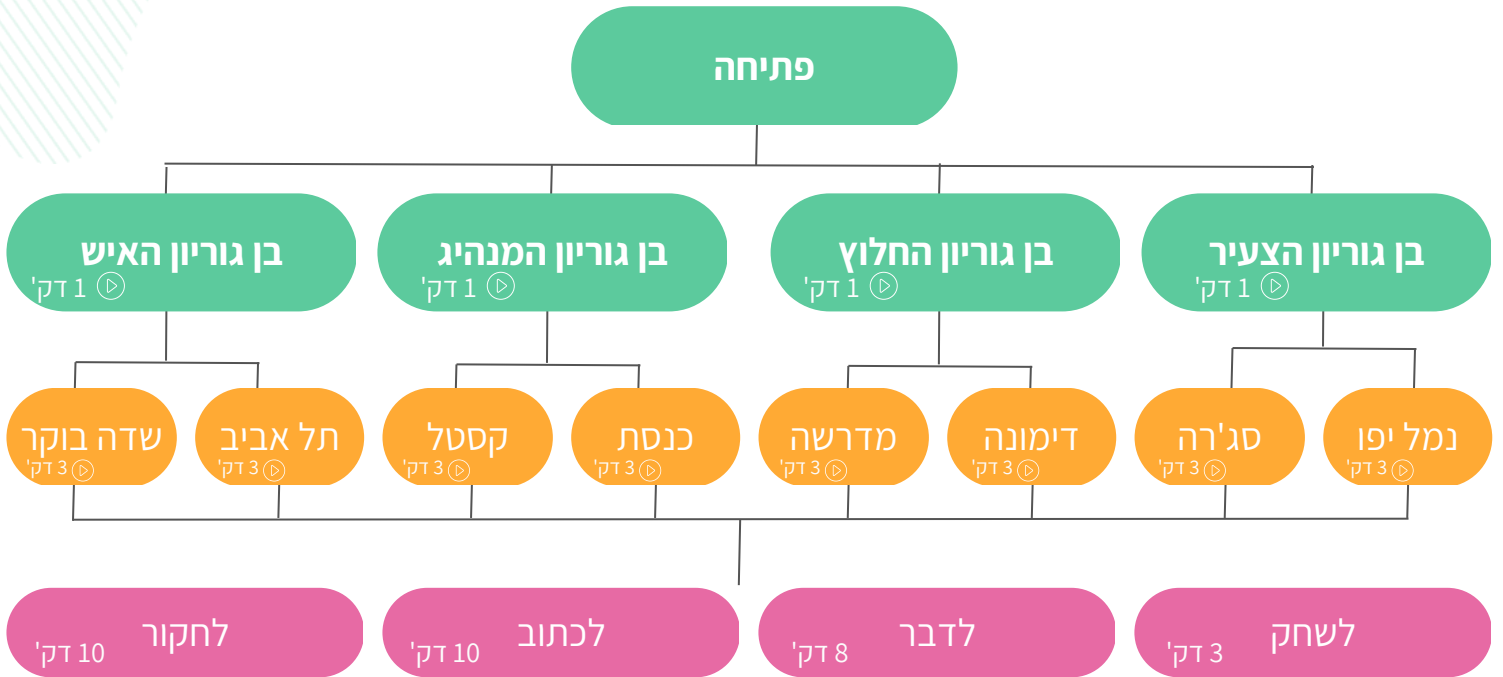
שימו לב, השלבים אינם מסודרים בסדר כרונולוגי. כל חלק הוא עצמאי, וניתן לנווט באופן חופשי בסביבה.

בכל תחנה, בנוסף לקטע הוידאו, יש ראיון עם דמות שקשורה למקום או לעשייה או להיסטוריה של בן גוריון. מי שיהיה מעוניין להרחיב, מוזמן, כמובן, לצפות בכל קטעי הוידאו.

מטרתנו המרכזית ביצירת הסביבה הדיגיטלית הינה ליצור לתלמידים חווית למידה המאפשרת להתקרב עד כמה שניתן אל סיפורו, חוויותיו ותפיסת עולמו של אחד מהמנהיגים המרתקים והייחודים בהיסטוריה של מדינת ישראל. הסביבה נועדה לתת מענה למורים ומחנכים אשר רוצים להעשיר את הידע של התלמידים בנושא דוד בן גוריון תוך עבודה ושיח צוותי ללא תלות במורה. כמו כן, הסביבה נועדה לאפשר למורה ולכיתתו להנות יחד מתוצר איכותי, חוויתי ואינטראקטיבי סביב דוד בן גוריון.

תרשים זרימה של תוכן הסביבה הלימודית

שימו לב - התוכן בסביבה כולה מיועד למספר שיעורים על פי שיקול דעת המורה. רצף שיעור לדוגמה ניתן למצוא בעמוד 8. בהמשך המסמך תוכלו למצוא המלצות וטיפים למהלך השלם של ההוראה והלמידה בסביבת "מנהיגוריון".

על הפעילויות בסביבה

בכל תחנה הלומדים יפגשו ארבע אפשרויות לפעילויות: כתיבה, דיון, משחק וחקר.

משחק: המשחק מבוסס על היגדים נכונים ולא נכונים הקשורים בדוד בן גוריון, דרכם הילדים ייזכרו בפרטים אשר הופיעו בקטעי הוידאו וגם ינסו לנחש את נכונותם של פרטים נוספים.

המיומנויות הנלמדות: עבודת צוות, תקשורת וניהול יחסים בין אישיים וקבלת החלטות.

דיון: פעילות זו מתקיימת בקבוצות קטנות של שיח, ומאפשרת לפתח דיון קבוצתי עמוק סביב שאלות שונות אשר הותאמו ונבחרו בהתאם לתוכן הרלוונטי. השאלות קצובות בזמן של 3 דקות לדיון סביב שאלה.

המיומנויות הנלמדות: הקשבה, הבנת האחר, גמישות מחשבתית, התנהלות חברתית וחשיבה ביקורתית.

כתיבה: בפעילות זו הלומדים יבצעו פעילות כתיבה אישית אשר תקשר בין הנושא הנלמד לבין חייהם האישיים. בכך, נקרב את סיפורו וחוויותיו של בן גוריון אל התלמידים ונהפוך את הלמידה לרלוונטית עבורם.

* את קטע הכתיבה מבצעים על גבי דף פיזי. לנוחיותכם הכנו דף כתיבה גנרי אותו ניתן להדפיס מבעוד מועד ולתת לתלמידים בעת המשימה. (מופיע כנספח במסמך זה למטה).
המיומנויות הנלמדות: הבעה בכתב, הכרת העצמי, אוריינות לשונית, חשיבה ביקורתית וחשיבה יצירתית.

חקר עצמי או קבוצתי: בפעילות זו הלומדים יחשפו לשאלה אשר לא עסקנו בה במהלך הלומדה ועל התלמידים יהיה למצוא את התשובה לשאלה באמצעות אמצעים מגוונים (טלפון/ מחשב/ לשאול מורה בבית הספר ועוד...). מטרתן של שאלות החקר היא לחבר את הילדים לחשיבה על ישראל של פעם בהשוואה וביחס לישראל של היום.
המיומנויות הנלמדות: איתור והערכת מידע, אוריינות מידע, למידה עצמאית ברשת, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית והכוונה עצמית.

המלצות וטיפים למהלך ההוראה

פתיחה למהלך ההוראה

1. בדיקת ידע קודם -

את השיעור הראשון במהלך ההוראה כדאי להתחיל עם בדיקת הידע הקודם של התלמידים על מנת לראות מה ועד כמה הילדים יודעים ומכירים את דוד בן גוריון, ואילו היבטים בחייו מוכרים להם יותר או פחות. ניתן לעשות זאת בעזרת דיון חופשי. תוכלו לשאול את התלמידים שאלות כדוגמת:

- מי היה דוד בן גוריון?
- אילו תפקידים מילא דוד בן גוריון בהיסטוריה של מדינת ישראל?
- מה היה חזונו של דוד בן גוריון?
- איפה בחיי היום יום שלהם הם נתקלו בשם שלו (רחובות, נמל תעופה, מבנים כלשהם, שירים וכו'...)

*עבור שלב זה ניתן להיעזר בכלי הדיגיטלי פאדלט (Padlet) בו מופיעות השאלות, לאפשר לתלמידים זמן לענות ולאחר מכן להקרין את התשובות שכתבו לצורך שיח, דיון ומיפוי הידע הקודם.

2. למה אנחנו לומדים עליו -

חשוב לנו לשמוע מהתלמידים מדוע לדעתם חשוב (או לא חשוב) ללמוד אודות דוד בן גוריון. ניתן לקיים את הדיון הזה באופן חופשי או באמצעות הכלי הדיגיטלי פאדלט (Padlet) או באמצעות סקר בקבוצת הוואטצפ הכיתתי.

תוכלו לשאול את התלמידים שאלות כדוגמת:

- למה אתם חושבים שחשוב ללמוד על דוד בן גוריון?
- למה לדעתכם זה חשוב דווקא עכשיו?
- למה חשוב להכיר וללמוד אודות דמויות הסטוריות ומנהיגים מן העבר?
- מה הטעם לעסוק בדמויות שפעלו בתקופות שונות לחלוטין מימינו? מה הערך בכך לימינו אנו?

- את הדיון תוכלו לסכם באמצעות הנקודות הבאות:
- השנה אנחנו מציינים 75 שנה לעצמאות ישראל.
 - במקביל, השנה, שנת 2023, ימלאו 50 שנים לפטירתו של דוד בן גוריון.
 - בימים אלו, כאשר הדיון סביב הדמוקרטיה הישראלית עומד בראשו של השיח הציבורי חשוב להבין ולהכיר את ההיסטוריה ואת המקורות על מנת להבין טוב יותר את ההווה ולגבש דעה מנומקת המבוססת, בין היתר, גם על ההיסטוריה.
 - דוד בן גוריון הוא דמות משמעותית בהיסטוריה של מדינת ישראל ואת השפעות מורשתו ומעשיו אנחנו מרגישים יום יום.

3. מה הייתם רוצים לדעת עליו -

- תוכלו לשאול את התלמידים שאלות כדוגמת:
- מה הייתם רוצים לדעת על דוד בן גוריון?
 - מה מעניין אתכם באישיות שלו? בעשייה שלו? בדעות שלו?
 - לו יכולתם - אילו שאלות הייתם שואלים את דוד בן גוריון עצמו?
- כדאי לרכז את השאלות במסמך מסודר, ובסוף מהלך הלמידה לבדוק האם מצאנו את התשובות לכולן. במידה ולא, רצוי להגיד היכן ניתן יהיה למצוא את התשובות לשאלות שנותרו ללא מענה.

4. מתחלקים לקבוצות -

מומלץ לעבוד בקבוצות של 2-4 תלמידים בכל קבוצה.

צוללים לסביבת הלמידה

הנחו את התלמידים כיצד להיכנס לסביבה. וודאו כי כל הקבוצות הצליחו להיכנס לעמוד הראשי.

זכרו, הסברים והנחיות לניווט, שימוש והתקדמות קיימים בתוך סביבת הלמידה. כל שיעור (45 דקות) מאפשר להעמיק בהיבט אחד של דוד בן גוריון. תחילה, יצפו התלמידים בסרטון הפתיחה.

לאחר מכן, התלמידים יבחרו באיזה היבט ירצו להעמיק הפעם מבין ארבעת ההיבטים של בן גוריון: הצעיר, החלוץ, המנהיג או האדם. לאחר שבחרו באיזה היבט ירצו להעמיק, יקבלו התלמידים אפשרות בחירה בין שתי תחנות בהן אפשר יהיה ללמוד ולהכיר את דמותו ואישיותו של בן גוריון בהקשר של ההיבט הנבחר. במידה ונותר זמן ניתן לבחור להעמיק בשתי התחנות.

בכל תחנה ניתנות ארבע אפשרויות לפעילויות. אנחנו ממליצים לאפשר ללומדים **לבחור שתיים מתוכן**:

- **לשחק:** בחלק המשחק הלומדים פוגשים משחק שמבוסס על שאלות מסוג נכון/לא נכון. במשחק חמישה משפטים, ועבור כל משפט צריכה הקבוצה להחליט יחד אם הוא נכון או לא נכון. על כל תשובה נכונה הקבוצה מקבלת נקודות. הקבוצה צריכה לספק תשובה תוך 30 שניות.
שימו לב - הנתונים והניקוד אינם נשמרים מפעם לפעם. אם רוצים לשמור או להנציח את הניקוד, יש לצלם את המסך ולשלוח בקבוצה הכיתתית.
- **לדבר:** בחלק זה הלומדים נחשפים לשתי שאלות שמכוונות לשיח ולחשיבה קבוצתית. הלומדים צריכים לדון ביניהם על כל שאלה במשך 3 דקות. ברגע שיישמע הצלצול אמורים לעבור לשאלה הבאה.

- **לכתוב:** בחלק זה נחשפים לשאלה אישית. השאלה קשורה לתוכן שנלמד על בן גוריון באותה תחנה אך מחברת את הנושא באופן אישי לחיי הלומדים. השאלה מעודדת חשיבה והתחברות לעצמי שלהם ולהשקפותיהם.

- **לחקור:** בשלב זה התלמידים נחשפים לשאלת חקר רחבה. השאלה קשורה באופן עקיף לתוכן הנלמד בתחנה ומקשרת את הנושאים לימינו אנו. השאלה מנוסחת באופן פתוח ורחב, ללא הכוונה מדויקת, כדי לאפשר לתלמידים חופש בחיפוש ובתשובה. שלב החקר הוא שלב שדורש יכולות חשיבה גבוהות ומיומנויות חקר. כדאי להמליץ או לא להמליץ, לפי היכרות עם הלומדים האם ואיך כדאי לגשת לשאלת החקר. בנוסף, ניתן לעזור ללומדים בדיוק השאלה, בהכוונה למקורות מידע אמינים או ברמזים לחיפוש באינטרנט. אם קבוצה בחרה לענות על שאלת החקר, מומלץ לתת לה מקום לשיתוף בסוף השיעור.

סיכום

ב 5-7 הדקות האחרונות של כל שיעור כדאי לכנס את התלמידים למליאה ולשאול אותם שאלה לסיכום, כאשר בכל שיעור תישאל שאלה אחרת:

- מה התחדש לכם על בן גוריון השיעור?
- איזה חלק בלמידה שלכם הפתיע אתכם היום?
- על מה הייתם רוצים לדעת יותר?
- אילו שאלות נותרו לכם אחרי הלמידה היום?
- האם הייתה עושים משהו שונה מדוד בן גוריון אם הייתם בנעליו?
- מה הקשר בין מה שלמדתם היום לבין ימינו/תקופתנו?

בתום ארבעת השיעורים, לאחר שהלומדים צללו לחייו של בן גוריון ולמדו להכיר אותו מכמה זוויות שונות, סכמו את הלמידה: חזרו לשאלות שעלו בתחילת הלמידה ובדקו האם התלמידים קיבלו מענה. שאלו את הלומדים מה הדבר שהשאיר עליהם רושם יותר מכל.

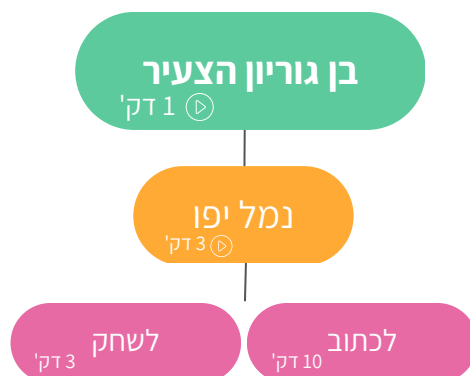
*מהלך הלמידה המפורט יכול לחזור על עצמו בכל אחד מארבעת השיעורים. חשוב לזכור כי הנתונים והמידע שהזינו התלמידים בסביבה לא נשמרים מפעם לפעם וכך גם המיקום שבו סיימו את הפעילות.

רצף שיעור לדוגמה:

סיכום - 5 דק'

- כנסו את הלומדים חזרה למליאה
- דיון: האם קיבלתם מענה לשאלה שחשבתם עליה בתחילת השיעור? אילו שאלות נותרו פתוחות? במה תרצו להתמקד בשיעור הבא?

גוף - 30 דק'

פתיחה - 10 דק'

- חזרה על השיעור הקודם* -
- אחרי שהכרתם את בן גוריון קצת יותר לעומק בשיעור שעבר, אם בן גוריון היה פה איתנו - מה הייתם רוצים לשאול אותו?
- הזכירו לתלמידים כיצד להיכנס לסביבה. וודאו כי כל הקבוצות הצליחו להיכנס לעמוד הראשי**
- חזרו לקבוצות העבודה וצללו ללומדה.

*בהנחה שזהו אינו השיעור הראשון במהלך הלמידה.
**זכרו, הסברים והנחיות לניווט, שימוש והתקדמות קיימים בתוך סביבת הלמידה.

